

Rapport 2006:19 R

Ansökningar om andra
behörighetskrav än
standardbehörigheter år 2005

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Ansökningar om andra behörighetskrav än standardbehörigheter år 2005

Utgiven av Högskoleverket 2006

Högskoleverkets rapportserie 2006:19 R

ISSN 1633-0632

Innehåll: Högskoleverket, utredningsavdelningen, **Nils Olsson**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	7
Uppdraget	7
Regelverk	7
Ansökningar till Högskoleverket 2005	9
Högskoleverkets skäl för beslut om andra behörighetskrav än standardbehörigheter	10
Bilaga	11

Sammanfattning

Regeringen gav i regleringsbrevet för år 2006 Högskoleverket uppdraget att redovisa i vilken omfattning, för vilka utbildningar och på vilka grunder verket medgivit att högskolorna får ställa andra krav än de som anges i fastställda standardbehörigheter.

Antalet ansökningar under år 2005 som rört andra krav än standardbehörigheter är relativt få. Sammanlagt har Högskoleverket under år 2005 mottagit och behandlat *fem* ansökningar från högskolorna angående andra krav än standardbehörigheter. Ansökningarna rör två typer av utbildningar. Den första kategorin är kortare tekniska utbildningar som leder till yrkeshögskoleexamen. Dessa utbildningar har velat försäkra sig om att studenterna har godkända kunskaper i matematik från gymnasieskolan och har ansökt att som ytterligare krav utöver grundläggande behörighet få använda behörighetskravet godkänd i gymnasiekursen matematik B. Den andra kategorin ansökningar rör utbildningar som är fortbildningar för redan yrkesverksamma. Här har högskolan velat ha yrkeserfarenhet eller praktiskt antagningsprov, alternativt dokumentation på för utbildningen i fråga yrkesspecifika kompetenser, som behörighetskrav. Till denna senare kategori hörde ansökningar gällande språkkonsultprogrammet vid Umeå universitet, lärarutbildning på distans vid Högskolan Dalarna och slutligen fristående kursen rehabiliteringsvetenskap A, ridterapiutbildning, vid Mittuniversitetet.

Högskoleverket har beviljat tre av de totalt fem ansökningarna under år 2005. En ansökan har fått delvis bifall och en ansökan har fått avslag. I samtliga fall grundar sig besluten på en bedömning av om förkunskapskraven är helt nödvändiga i relation till utbildningarnas innehåll.

Bakgrund

Uppdraget

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2006 Högskoleverket uppdraget att redovisa i vilken omfattning, för vilka utbildningar och på vilka grunder verket medgivit att högskolorna får ställa andra krav än de som anges i fastställda standardbehörigheter.

Högskoleverket har under år 2005 behandlat fem ansökningar från högskolorna angående andra krav än standardbehörigheter. Högskoleverket lämnar följande redovisning med anledning av uppdraget.

Regelverk

De särskilda behörighetskrav som ställs för tillträde till utbildningar vid de svenska högskolorna kan beslutas av högskolorna själva eller av Högskoleverket. Högskolorna beslutar själva om särskilda behörighetskrav för utbildningar som *inte* vänder sig till nybörjare. Högskoleverkets ansvar gäller utbildningar som vänder sig till nybörjare. Dessa kan indelas i två grupper. För det första gäller det utbildningar som leder till yrkesexamen, med undantag för konstnärliga utbildningar. För dessa bestämmer Högskoleverket vilken av ett antal standardbehörigheter som ska gälla för en viss utbildning. Vilka standardbehörigheter som finns att välja bland bestäms också av Högskoleverket. För det andra gäller det fristående kurser och program som inte leder till yrkesexamen. För dessa bestämmer högskolan vilka av de av Högskoleverket fastställda standardbehörigheterna som ska gälla.

Undantagsregler

Möjligheter för högskolorna att använda *andra* behörighetskrav än standardbehörigheter till utbildningar som vänder sig till nybörjare finns under vissa förutsättningar eller efter ansökan till Högskoleverket. För det första kan högskolorna ställa *lägre* krav än de som anges i standardbehörigheterna¹. För det andra kan högskolorna, om de vill ställa *högre* krav än de som anges i standardbehörigheterna, ansöka om detta hos Högskoleverket. Högskoleverkets bemyndigande att tillåta andra krav än standardbehörigheter uttrycks i Högskoleförordningen 7 kap. 9 §.

Högskoleverket får också från och med år 2003 ge tillstånd för andra krav än standardbehörigheter, både för utbildningar som leder till yrkesexamen och till de utbildningar som inte leder till yrkesexamen.

1. Om det finns särskilda skäl, får högskolan besluta om undantag från något eller några behörighetsvillkor. En högskola skall göra undantag från något eller några behörighetsvillkor om sökanden har förutsättningar att tillgodogöra sig den sökta utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren (7 kap. 3 § högskoleförordningen).

De krav som får ställas utöver standardbehörigheter ska förutom att vara helt nödvändiga också uppfylla andra villkor som anges i högskoleförordningen 7 kap. 7 § första stycket:

De krav på särskild behörighet som ställs skall vara helt nödvändiga för att studenten skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse

1. kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella eller specialutformade program eller motsvarande kunskaper,
2. kunskaper från en eller flera högskolekurser,
3. andra villkor som betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Ansökningar till Högskoleverket 2005

År 2005 inkom totalt fem ansökningar till Högskoleverket angående andra behörighetskrav. Två av dessa ansökningar gällde utbildningar som leder till yrkeshögskoleexamen vid Högskolan Kristianstad och Högskolan Väst. De andra ansökningarna rörde språkkonsultprogrammet vid Umeå universitet, lärarutbildning på distans vid Högskolan Dalarna och slutligen fristående kursen rehabiliteringsvetenskap A, ridterapiutbildning, vid Mittuniversitetet. Då antalet ansökningar under år 2005 var endast fem till antalet går det inte att se några generella tendenser bland ansökningarna som t.ex. för vilken typ av utbildningar ansökningarna är vanligast, vilka högskolor som mest utnyttjar möjligheten att ansöka eller andra liknande frågeställningar.

Antalet ansökningar under år 2005 var detsamma som föregående år.

Ansökningar som gäller yrkeshögskoleutbildningar

Två av ansökningarna gäller olika yrkeshögskoleutbildningar. Yrkeshögskoleutbildningen har som särskilt behörighetskrav standardbehörighet A, vilket innebär grundläggande behörighet. Regeringen ansåg i prop. 2001/02:15, *Den öppna högskolan*, att grundläggande behörighet borde räcka som krav för yrkeshögskoleutbildningen men också att yrkesspecifika krav skulle få ställas upp efter tillstånd från Högskoleverket.

Högskoleverket konstaterade i en tidigare rapport att relativt många ansökningar de senaste åren rört yrkeshögskoleutbildningar. År 2005 kom ansökningarna från elanläggningsteknikerprogrammet vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (nuvarande Högskolan Väst) och programmet Datasystemutveckling vid Högskolan Kristianstad. De särskilda behörighetskrav som högskolan ansökt om handlar om att försäkra sig om att de studerande uppnått lägst betyget godkänd från vissa gymnasiekurser. I båda fallen gäller ansökan kursen matematik B. Högskoleverket beslutade att bifalla båda ansökningarna.

Övriga ansökningar: språkkonsultprogrammet, lärarutbildning på distans och rehabiliteringsvetenskap

Den andra kategorin ansökningar rör utbildningar som är fortbildningar för redan yrkesverksamma. Här har ansökningarna rört yrkeserfarenhet eller praktiskt antagningsprov alternativt dokumentation på för utbildningen i fråga yrkesspecifika kompetenser som behörighetskrav. Denna kategori ansökningar gällde språkkonsultprogrammet vid Umeå universitet, lärarutbildning på distans vid Högskolan Dalarna och slutligen fristående kursen rehabiliteringsvetenskap A, ridterapiutbildning, vid Mittuniversitetet. Umeå universitets ansökan bifölls. Högskolan Dalarna fick avslag på sin ansökan och Mittuniversitetet fick delvis bifall på sin ansökan.

Högskoleverkets skäl för beslut om andra behörighetskrav än standardbehörigheter

Högskoleverket har haft att ta ställning till om de andra krav än standardbehörigheter som högskolan velat använda varit helt nödvändiga i meningen att de varit en förutsättning för att tillgodogöra sig utbildningen i fråga. De särskilda förkunskapskrav som ansökningarna omfattat har jämförts med innehåll i läroplaner och målgrupper för utbildningen i fråga. Högskoleverket har beviljat tre ansökningar år 2005 med motiveringen att de särskilda förkunskapskraven varit berättigade med hänsyn till utbildningens innehåll och karaktär. Högskolan Kristianstad, som fick sin ansökan beviljad, hade som motivering för att få använda kravet på matematik B anfört följande:

I utbildningen ingår en inledande kurs i matematik samt även kurser i operativsystem, nätverksteknik, teknisk IT-säkerhet. Dessa kurser kräver goda förkunskaper i matematik och matematik A ger inte tillräckliga förkunskaper, enligt Högskolan Kristianstad. Högskolan anser därför att matematik B utgör nödvändiga förkunskaper förutom grundläggande behörighet.

Högskolan Väst, som också ansökt om exakt samma alternativa behörighetskrav för en yrkeshögskoleutbildning anförde liknande skäl.

Den tredje utbildningen som fick sin ansökan beviljad var språkkonsultprogrammet vid Umeå universitet. Skälen handlade även här om att utbildningen är av den arten att den förutsätter vissa specifika förkunskaper. Skälen sammanfattades av Högskoleverket på följande sätt:

Enligt universitetet är det av stor vikt att studenterna redan vid antagningen ”förfogar över en tämligen hög språkfärdighetsnivå”. Universitetet anger att de vill mäta de sökandes praktiska skriftliga språkförmåga beträffande svensk sakprosa – dvs. deras kompetens att bearbeta en färdig text efter ett visst syfte och för en viss publik, deras stilkänsla och deras förmåga att skapa sakprosatexter med hög läsbarhet. Vidare anges att det är av särskilt intresse att kunna avgöra vilka sökande som bäst klarar av att använda sin skriftliga förmåga under viss tidspress.

Universitetet motiverar kravet på antagningsprov i engelska på följande sätt: Den termin engelska (termin 5) som ingår i den aktuella utbildningen har en speciell inriktning och kan inte direkt jämföras med en vanlig A-kurs, 20 poäng i engelska. Studierna under denna termin kommer att hållas i ett ”avancerat” tempo och det är därför viktigt att studenternas ingångskunskaper i engelska är på en sådan nivå att de på ett bra sätt kan tillgodogöra sig undervisningen.

En ansökan som gällde fristående kursen rehabiliteringsvetenskap A, ridterapiutbildning, vid Mittuniversitetet, bifölls delvis. Avslaget gällde den del som omfattade yrkeserfarenhet. Högskoleverket ansåg att ett yrkeserfarenhetskrav på fyra år var för omfattande och gav därför tillstånd till att använda ett krav

på ett års yrkeserfarenhet. Högskoleverket motiverade sitt beslut med att hänvisa till förarbeten till nuvarande förordning för tillträde till högskolan. I dessa förarbeten sägs bl.a. att det är väsentligt att högskolorna inte ges rätt att ställa högre krav för behörighet än vad som anses helt nödvändigt.

Den ansökan som avlogs i alla delar gällde lärarutbildning på distans och omfattade ett behörighetskrav på fyra års generell arbetslivserfarenhet. Högskoleverket ansåg att generell arbetslivserfarenhet påverkar sammansättningen av studenter genom att göra dem äldre, men utan att nödvändigtvis ge dem bättre förutsättningar för studieframgång. Vidare ansåg verket att det har visats att omkring hälften av den totala populationen på distansutbildning är 35 år eller äldre. Högskoleverket ansåg mot bakgrund av detta att det inte förelåg några uppenbara skäl att frångå bestämmelserna om särskild behörighet för utbildningen i fråga. Högskoleverket avlog därför ansökan med motiveringen att fyra års arbetslivserfarenhet inte var ett nödvändigt krav för studieframgång på den aktuella utbildningen.

Bilaga

Andra krav – ansökningar och beslut år 2004

Lärosäte	Utbildning	Behörighetskrav i ansökan	Beslut
Umeå universitet	Språkkonsultprogrammet, 120 poäng	1. Grundläggande behörighet 2. Lägst betyget godkänd i engelska B och svenska B/svenska som andraspråk B 3. Mycket god förmåga att uttrycka sig i skrift på svenska och engelska, vilket dokumenteras vid ett antagningsprov.	Bifall
Högskolan Dalarna	Nätbaserad lärarutbildning på distans, 140–180 poäng	1. Standardbehörighet G. I I 2. Fyra års arbetslivserfarenhet (vård av egna barn och/eller militärtjänstgöring godkänns).	Avslag
Högskolan Kristianstad	Datasytemutveckling, 80 poäng (Yrkeshögskoleutbildning)	1. Grundläggande behörighet 2. lägst betyget godkänd i matematik kurs B.	Bifall
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (nuvarande Högskolan Väst)	Elanläggningsteknik, 80 poäng (yrkeshögskoleutbildning)	1. Grundläggande behörighet 2. Lägst betyget godkänd i matematik kurs B.	Bifall
Mittuniversitetet	Rehabiliteringsvetenskap A, ridterapiutbildning, 30 poäng	1. Grundläggande behörighet 2. Lägst betyget godkänd i engelska kurs A 3. Dressyr lätt C (Svenska Ridsportförbundet) 4. Fyra års yrkeserfarenhet.	Delvis bifall: 1, 2, 3 bifölls, men ej 4

